

Zabeležka prvega posveta “Prostorski model Slovenije 2050”

Petek, 15.9.2017, 8:30 – 13:00
Biotehniška fakulteta, Jamnikarjeva 101, Ljubljana

Program posveta

Moderatorica: Lenča Humerca Šolar, Ministrstvo RS za okolje in prostor,
Direktorat za prostor, graditev in stanovanja

9:00 – 9:15	Uvodni pozdrav <i>Mojca Golobič, prodekanja BF za krajinsko arhitekturo</i> <i>Lenča Humerca Šolar, Ministrstvo RS za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja</i>
9:15 – 9:30	Namen posveta, predstavitev poteka prenove SPRS, vloga modela prostorskega razvoja v SPRS <i>Tomaž Miklavčič, Ministrstvo RS za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja</i>
9:30 – 10:00	Izhodišča in metodologija priprave modela prostorskega razvoja <i>Mojca Golobič, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo</i>
10:00 – 11:00	Razprava o modelu prostorskega razvoja SPRS2004 in modelu stanja in trenda (aktualnost, zaželenost) <i>Delavnica po skupinah</i>
11:00 – 11:30	Odmor za kavo
11:30 -12:00	Usmeritve za pripravo modela prostorskega razvoja 2050 <i>Mojca Golobič, Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za krajinsko arhitekturo</i>
12:00 – 13:00	Plenarna razprava o izhodiščih, dopolnitve <i>Moderatorica: Blanka Bartol Ministrstvo RS za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja</i>
13:00	Zaključek posveta

Na posvetu so bila predstavljena in obravnavana izhodišča za pripravo modela prostorskega razvoja Slovenije 2050, prikazana je bila vloga modela prostorskega razvoja ter dosedanji potek aktivnosti v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije. Poročilo povzema glavne poudarke javnega posvetovanja, predvsem rezultate panelne razprave, izvedene po uvodnih predstavitvah ter rezultate razprav po posameznih skupinah o izhodiščih za pripravo modela prostorskega razvoja Slovenije 2050. Na podlagi dopoljenih izhodišč bodo v nadaljnjem delu pripravljene variantni predlogi modela prostorskega razvoja, ki bodo javno predstavljeni in obravnavani na drugem javnem posvetu, predvidoma v novembru 2017.

Prvega javnega posveta o Modelu prostorskega razvoja Slovenije 2050 se je udeležilo okoli 80 povabljenih deležnikov z nacionalne in lokalne ravni, regionalnih razvojnih agencij, interesnih združenj, nevladnih organizacij ter predstavniki raziskovalnih in izobraževalnih institucij.

Potek posveta

Posvet je potekal v treh delih; uvodnemu predstavitvenemu delu je sledila panelna razprava, v tretjem delu pa je bila izvedena razprava po skupinah (in sicer: P-poselitev, I-infrastruktura, K-krajina, PK: poselitev / krajina, PI-poselitev / infrastruktura, IK-infrastruktura / krajina, PKI- poselitev / infrastruktura / krajina) o ključnih vsebinah, kategorijah in usmeritvah modela. Posvet je vodila ga. Lenča Humerca Šolar, vodja sektorja za strateški prostorski razvoj na Direktoratu za prostor, graditev in stanovanja (MOP).

1 Uvodne predstavitve

V uvodnem nagovoru je ga. Barbara Radovan, generalna direktorica Direktorata za prostor, graditev in stanovanja (MOP), podala namen in okvir prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije. Poudarila je procesno naravnost, vključevanje deležnikov s poudarkom na doseganju soglasja o ključnih izzivih, viziji in ciljih prostorskega razvoja. Model prostorskega razvoja je predstava, na kakšen način bomo uresničevali vizijo in cilje prostorskega razvoja, ohranjali poseljenost tudi na odročnih predelih, izboljšali konkurenčnost ipd. Prihodnji prostorski razvoj Slovenije mora ohraniti prednosti dosedanjega razvojnega koncepta poselitve, preko katerega se zagotavlja enakomernejši razvoj celotnega območja države. Večji poudarek kot do sedaj je treba nameniti izboljšanju konkurenčnosti slovenskega prostora in razvojnih polov v širšem, čezmejnem prostoru.

Vlogo modela prostorskega razvoja v okviru prenove Strategije prostorskega razvoja Slovenije in potek prenove SPRS je predstavil mag. Tomaž Miklavčič, z Direktorata za prostor, graditev in stanovanja (MOP). Poudaril je, da prenova SPRS poteka kot proces, ki je odprt za sodelovanje vseh deležnikov. Cilj je doseči široko soglasje o izzivih, problemih, rešitvah in usmeritvah prostorskega razvoja v dolgoročni perspektivi. Teži se k preseganju konfliktov z iskanjem sinergij med sektorji, s povezovanjem ciljev, usmeritev ter ukrepov. Slednji morajo biti naravnani na izzive in potencialne po specifičnih območjih ali področjih. Nujno je tudi vzpostaviti sistem spremljanja stanja prostorskega razvoja in oblikovati takšne zakonodajne predloge, ki podpirajo integralen pristop. V okviru aktivnosti

za prenovu SPRS je že potekala razprava o izhodiščih za prenovu, izdelan je bil procesni načrt za usklajevanje politik in za vključevanje javnosti v prenovu, pripravljeno je bilo Poročilo o prostorskem razvoju, opravljena analiza prednosti in slabosti dosedanjega prostorskega razvoja ter priložnosti in nevarnosti (SWOT analiza). Pripravljen je osnutek Vizije prostorskega razvoja Slovenije 2050, oblikovani so dolgoročni cilji ter prostorski in drugi ukrepi za doseganje ciljev, kar pa je, kot je poudaril mag. Miklavčič, še vse odprto in predmet diskusije. Izvedene so bile fokusne skupine, ki so obravnavale ključne problematike prostorskega razvoja: prostorske možnosti za nizkoogljično družbo, funkcionalna urbana območja, podeželje in zelena infrastruktura, gorska in obmejna območja ter morje in obala. Predstavljeni so bili izzivi prostorskega razvoja, ki poleg demografskih in podnebnih sprememb, globalizacije gospodarstva, vključujejo tudi novo vlogo mest za razvoj, večjo vlogo povezovanja v čezmejnem in makroregionalnem prostoru, ter dodatne izzive, med katerimi so suburbanizacija, zagotavljanje prostorske identitete, povezovanje SPRS s kohezijsko politiko, neizvajanje prostorske zakonodaje. Vizija Evrope je, da postane policentrična in odprta; je prostor, kjer imajo vsi prebivalci ustrezen in enakopraven dostop do kakovostnih funkcij. Poleg vizije Evrope, je bil povzet tudi osnutek vizije prostorskega razvoja Slovenije 2050 ter cilji, ki prvenstveno težijo k temu, da so nadsektorski. Pojasnjena je bila vloga modela prostorskega razvoja Slovenije, ki naj bi ilustriral, kako vidimo uresničevanje vizije in ciljev prostorskega razvoja. V veljavni SPRS je model predstavljen kot zasnova prostorskega razvoja in razčlenjen po posameznih sistemih: poselitve, prometne povezave in zasnova krajine. Prenovljena SPRS naj bi dosegla integracijo vseh sistemov in vključevala ukrepe, ki bodo v večji meri podprli presečno logiko. V Sloveniji se je v preteklosti, kot model poselitve, uveljavil policentrični urbani sistem, v katerem so ključno vlogo nosilcev razvoja dobila ustrezno opremljena urbana središča. Koncept poudarja kohezivnost prostorskega razvoja, to je enakomernost oskrbe in dobro ali primerljivo kakovost dostopnosti do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena na celotnem ozemlju države, manj pa je bil upoštevan koncept konkurenčnosti prostora, ki temelji na ekonomiji aglomeracij, mrežnem povezovanju in sodelovanju med središči v funkcionalnem urbanem območju. Za Slovenijo je ohranitev poseljenosti in vitalnosti naselij, tudi na bolj odročnih in obmejnih območjih, eden od pomembnih nacionalnih ciljev. V podporo temu mora prihodnji prostorski razvoj Slovenije ohraniti prednosti dosedanjega razvojnega koncepta sistema poselitve (policentričnega sistema), preko katerega se zagotavlja enakomernejši razvoj celotne države. Večji poudarek kot do sedaj je treba nameniti izboljšanju konkurenčnosti slovenskega prostora in razvojnih polov v širšem, čezmejnem in makroregionalnem prostoru, zlasti središč nacionalnega pomena in funkcionalnih urbanih območij.

Dr. Mojca Golobič z Oddelka za krajinsko arhitekturo Biotehniške fakultete, Univerze v Ljubljani, je predstavila postopek priprave modela prostorskega razvoja Slovenije ter izhodišča za njegovo oblikovanje. Pojasnila je, da je namen naloge Model prostorskega razvoja Slovenije, preveriti in prikazati možnosti uresnitve vizije in ciljev v prostoru, s tem pa tudi olajšati prepoznavanje sinergij in konfliktov med usmeritvami znotraj politike ter v soočenju z drugimi (sektorskimi) politikami. Možne različice prostorskega razvoja bodo opredeljene na podlagi vizije in ciljev prostorskega razvoja 2050, projekcij razvoja ter izhodišč iz ključnih strateških dokumentov. Predlagani modeli bodo osnova za širšo razpravo, ki naj bi odgovorila na vprašanje, s katerim modelom bi se v največji meri približali uresničevanju vizije in ciljev prostorskega razvoja. Model prostorskega razvoja je predstava o možni uresnitvi vizije in ciljev prostorskega razvoja. Zasnovan je na sočasnem razvoju treh ključnih sistemov: poselitve, gospodarske javne infrastrukture ter krajine in zelene infrastrukture. Pri vseh treh sistemih so upoštevani družbeni, gospodarski in okoljski vidiki razvoja. Glavne sestavine modela

so prostorske kategorije ter usmeritve vezane na posamezno kategorijo. Postopek priprave modela je vključeval: pregled gradiv in povzemanje izhodišč, oblikovanje normativnega in deskriptivnega modela prostorskega razvoja, vrednotenje obeh modelov z vidika ciljev SPRS 2050 ter oblikovanje izhodišč in elementov modela. Model je zasnovan na podlagi študij in dokumentov, ki so bili pripravljani v okviru prenove SPRS; osnovno izhodišče je veljavna SPRS 2004, upoštevane pa so vse študije, ki so nastale v povezavi s tem dokumentom in prostorskim razvojem po letu 2004. Na osnovi tako pripravljenih izhodišč, sta bila oblikovana dva modela prostorskega razvoja, in sicer normativni model, to je model, kot je predviden s SPRS 2004 in deskriptivni model, oziroma model, kot ga lahko razberemo iz stanja in trendov v prostoru. Oba modela sta bila v nadaljevanju vrednotena z vidika ciljev SPRS 2050. Vrednotenje normativnega modela (modela kot ga je predvidela SPRS 2004) z vidika ciljev nove SPRS 2050 kaže, da so vse njegove sestavine ocenjene pozitivno, z izjemo pri gospodarskih conah, zato je mogoče reči, da je model še vedno ustrezen. Pri tem je treba poudariti, da je bilo v primeru normativnega modela ocenjevano stanje kot je bilo predvideno in ne dejansko stanje. Dejansko stanje oziroma implementacija SPRS 2004 je bilo ocenjevano v modelu stanja oziroma trendov, t.i. deskriptivnem modelu. Tukaj pa so ocene bistveno slabše, čeprav je pri nekaterih ciljnih in trendih možnih tudi več interpretacij (npr. intenziven razvoj vzdolž glavnih prometnic je kaže na racionalen razvoj, čeprav po drugi strani povzroča dnevne migracije, novogradnje namesto prenove ipd.). V nadaljevanju je bila kartografsko prikazana primerjava zasnove prostorskega razvoja kot ga je predvidela SPRS 2004 in stanja v prostoru danes, za ključne prostorske sisteme: poselitve, krajina in naravni viri ter za prometno in energetska infrastrukturo. Trenutni trendi poselitve kažejo, da se krepijo predvsem suburbana območja v bližini večjih središč, ki so z nacionalnimi in regionalnimi središči dobro povezana. Vzorec pospešene gradnje stanovanj sledi vzorcu avtocestnega križa. Občine in naselja ob avtocestnih oseh izkazujejo visok pozitiven selitveni saldo in relativno visok naravni prirastek prebivalstva. To je potrdila tudi študija PROSO¹, ki je hkrati ugotovila, da se največje potrebe po območjih za stanovanjsko gradnjo (z vidika demografskih kriterijev in kriterijev stanovanjskega trga) nahajajo v občinah ob avtocestnem križu. Analiza FUO, ki so jo opravili v sklopu Strokovnih podlag za SPRS 2050² pa je obenem pokazala, da se je FUO Ljubljane, v obdobju 15 let močno povečalo, predvsem vzdolž obstoječih avtocestnih povezav Jesenice – Ljubljana in Koper – Ljubljana ter vzdolž cestne povezave s Kočevjem. FUO Ljubljane je v celoti prekrilo FUO Kranja in se razširilo še na FUO somestja Jesenice – Radovljica, v celoti je prekrilo tudi FUO Postojne in se razširilo vse do FUO obalnega somestja. Na področju prometne infrastrukture je eden od uspehov razvoja dograditev omrežja avtocest in hitrih cest, slabši pa so rezultati na področju drugih cest in na železnice. Na področju energetskih ureditev so bile v prostor umeščene trase daljnovodov, plinovodov, elektrarne ter kompresorske postaje na plinovodnem omrežju. Med pomembnejšimi dosežki v tem obdobju je gradnja hidroelektrarn na Spodnji Savi, kjer so državni prostorski načrti, poleg same energetske infrastrukture, obravnavali tudi reševanje problematike varovanja pred poplavami ter načrtovanje lokalne infrastrukture, pri čemer je šlo za kompleksno obravnavo problematike.

Dr. M. Golobič je v predstavitvi zasnove modela prostorskega razvoja poudarila, da je temeljni okvir modela prostorska kohezija in sprejeta ter že uveljavljena izhodišča, kot so policentrizem, racionalen razvoj in kakovost bivanja. Prostorski sistemi so obravnavani bolj integrirano, kar kažejo tudi

¹ Opredelitev in določitev prednostnih območij za stanovanjsko oskrbo. 2016. Prostorsko, urbanistično in arhitekturno projektiranje Petra Pogačar s.p. in Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za geografijo.

² Funkcionalna urbana območja. Strokovna podpora fokusnim skupinam v sklopu priprave SPRS 2050. 2016. Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo.

predlagane kategorije modela. Pri poselitvi so to: središča (mednarodnega, nacionalnega, regionalnega, medobčinskega pomena, pomembnejša lokalna središča), mesta, mestna naselja, FUO, območja za stanovanjsko oskrbo; pri infrastrukturi so ključne kategorije: razvojno prometne osi, mednarodna vozlišča, prometni terminali mednarodnega, nacionalnega, regionalnega pomena in glavni energetske transportni koridorji; pri krajini glavne kategorije sestavljajo: pretežno naravna območja, pretežno kulturna / jedrna podeželska območja, kmetijsko intenzivna krajina / jedrna in suburbanizirana podeželska območja ter glavni koridorji (Sava, Drava, Mura, Soča). Znotraj sistemov poselitev in infrastruktura so predlagane kategorije: območja integriranega javnega prometa in poselitve, primestna naselja, ki so z JPP dobro povezana z urbanim središčem, širša mestna območja, podeželska območja, gravitacijska območja po dostopnosti do funkcij v urbanih središčih najvišjega, višjega in nižjega ranga; znotraj poselitve in krajine je obravnavana kategorija pretežno urbano / suburbanizirano podeželsko območje; znotraj sistemov infrastruktura in krajina pa prednostna območja / koridorji za pridobivanje OVE. Presečne vsebine znotraj sistemov poselitev, infrastruktura in krajina so: FUO, čezmejna funkcionalna območja, obalno območje z morjem in območja za razvoj turizma.

2 Panelna razprava

Vprašanja za razpravo:

- Ali je model prostorskega razvoja, kot je bil načrtan s SPRS 2004 sploh še aktualen? V katerih delih bolj, v katerih manj, v katerih sploh ne?
- Kateri od prikazanih trendov so lahko podlaga za model? Kateri so tisti trendi, ki bi jih bilo treba preusmeriti oziroma v novem dokumentu zapisati ustrezne ukrepe?
- Kaj, v luči instrumentov prostorske politike, skozi prostorsko strategijo, zastavimo na način, da bo prostor Slovenije 2050 ustrezno organiziran?

G. Peter Zajc (RRA Koroška):

- V Sloveniji govorimo o policentričnem sistemu dveh ravni, nacionalni in regionalni. Vendar se je v tem času se je zgodil nek odmik funkcij iz središč nacionalnega pomena, primer somestja Slovenj Gradec-Ravne na Koroškem-Dravograd, odliv funkcij kot so policija, geodetska uprava itd. Ta odliv prihaja prav iz ravni nacionalnega sistema.

G. Vojko Močnik (občina Ravne na Koroškem):

- Veliko se govori o policentričnem razvoju, vendar se ta ne uresničuje. Tipičen primer je Koroška, dogaja se odliv funkcij, problem so povezave Koroške z osrednjo Slovenijo. Gre za razkorak v delovanju, »deklarativno smo za nekaj, v praksi pa se izvaja nekaj povsem drugega«.
- SPRS 2004 je še aktualna, vztrajati na teh stališčih, vendar bi jih bilo treba tudi izvajati.

G. Zoran Štanta (občina Tolmin):

- Primorski del je prazen. Problem zahodnega dela Slovenije in obmejnega območja. Poselitev je zelo razpršena, vendar se poseljenost mora ohranjati.
- Za ohranjanje pa je treba zagotoviti storitve, funkcije, cestne povezave, turizem. To je treba omogočiti s pomočjo zakonodaje.

Ga. Jelka Hudoklin (Acer d.o.o. Novo mesto):

- Pozdravlja idejo, da se ohranijo trije sistemi: poselitev, krajina, infrastruktura. Strokovne podlage za SPRS 2004 so se pripravljale ločeno, premalo se je delalo na povezavah. Problem je, da resorji s svojimi razvojnimi pobudami in realizacijami ne sledijo SPRS.
- Uporaba dikcije »mesta, naselja«. Mesta so naselja. Pri definicijah je treba biti dosleden, saj ko se neka definicija pojavi, npr. v SPRS se nato ponavlja tudi v ostalih dokumentih. Definicija naselja – ni čisto jasno, kaj je naselje. Po ZUREP2 je definicija naselja več kot 10 strnjenih stanovanjskih hiš, to pa je lahko problem v odročnih krajih, bodo naselja izgubila funkcijo naselja?
- V prostorskem načrtovanju se ukvarjamo predvsem s poselitvijo, infrastrukturo, krajino, vendar pa so v prostoru prisotni tudi številni drugi resorji, ki s svojo zakonodajo in ukrepi vplivajo na prostorski razvoj. Primer je ukrep plačanih potnih stroškov in če se bo ta ukrep spremenil bo to čisto nekaj drugega, sprememba bo vplivala na poselitev. Primer: zidanice niso namenjene bivanju, vendar se jim dodeljuje hišne številke. Vinogradniška območja so postala spalna naselja. Same usmeritve niso dovolj, če ni podpore mehanizmov in ukrepov.

G. Ivan Stanič (MOL):

- Vprašanje je, ali gre pri tem dokumentu za politiko ali za zapis strategije.
- V poselitvenem sistemu so regionalna središča preveč izenačena, potrebna bi bila ponovna klasifikacija naselij. ESPON-ove študije Ljubljano uvrščajo v šibki MEGA, slovenska politika opredeljuje drugače kot EU.

Ga. Lenča Humerca Šolar (MOP):

- Prikazan je rezultat naloge, ki preverja vlogo središč, glede na središča, kot so bila opredeljena v SPRS leta 2004, in ne predlog, kako želimo razvijati središča.

G. Tomaž Miklavčič (MOP):

- Na vprašanje glede umikanja funkcij; problem je ker prostorska politika nima moči, da bi to korigirala. Pojavi se razkorak med središči in ohranjanjem poselitve. V Posočju bi bilo potrebno zagotavljati neke funkcije (kot so šole ipd.) ne glede na število prebivalcev.

G. Vojko Močnik (občina Ravne na Koroškem):

- Ugotavljamo neurejenost na državni ravni, zato prihaja do teh odstopanj.
- Če se določi nek razvoj v SPRS, je treba uskladiti vse strategije državnega nivoja, tudi terminološko.

Ga. Mojca Golobič (BF):

- Namen je, da se do jeseni vzpostavi komunikacija z resorji z namenom usklajevanja, kako njihove organizacijske enote združiti s središči.

Ga. Lenča Humerca Šolar (MOP):

- Želimo si, da bi bila SPRS dokument, ki bi bil okvir za sektorske politike.

Ga. Mateja Kričej (Motiv Plus):

- Umikanje posameznih funkcij iz središč; funkcije se umikajo tudi iz Celja,

- Kritika prostorskim ureditvam, ki niso v skladu s SPRS. Vizije, ki so bile zapisane v SPRS 2004 naj se dosledno uresničujejo.
- Regijska središča Slovenj Gradec – Celje – Novo mesto se ne morejo povezovati preko Savinjske doline.
- Problem razpršene gradnje je problem celotne Slovenije. Z upravnimi ukrepi se podpira to razgradnjo prostora (dodeljevanje hišnih števil objektom, potem dobijo še elektriko, drugo infrastrukturo), ne spoštuje se omejitev.
- Vprašanje, kako bo zakonodaja zaščitila najboljše kmetijska zemljišča in kako bo razvoj turizma sovpadal s kmetijsko politiko.
- Vprašanje, zakaj se ne upošteva prometne strategije, kjer je razvoj prometnic dovoljen samo v že obstoječih koridorjih.

Ga. Blanka Bartol (MOP):

- Kmetijska zemljišča so pomembna in so v SPRS vključena v sklopu razvoja krajine. Pripravljena je bila naloga na temo trajno varovanih kmetijskih zemljišč (TVKZ). Varovanje bo potekalo preko planskih aktov občin (indikativno so določena KZ, kvantificiranih je 350.000 ha, metodologija določanja je postavljena).

Ga. Marjana Drmelj (SVRK):

Ali imamo znanje, vedenje, zakaj je do trenutnega stanja prišlo? Vemo kakšni so trendi, kaj se dogaja, potrebno se je pogovarjati, kako bomo to preprečili.

Ga. Blanka Bartol (MOP):

- Na temo središč. Izvorno je SPRS imela 8 središč nacionalnega pomena, vendar to v parlamentu ni bilo podprto. Na koncu jih je bilo opredeljenih 15.
- Morda obstajajo tudi drugi modeli sodelovanja med mesti, kjer bi dostopnost do funkcij lahko zastavili na drug način. To so še neraziskana polja, je eno od področij, ki jih je potrebno nasloviti s posameznimi resorji.

Ga. Maja Simoneti (IPOP):

- Prostorska strategija, ne glede na to, kako jo gledamo, ni sama sebi namen. Ciljev ne moremo postavljati strokovnjaki, prostorski načrtovalci, gre za razvojne cilje države.
- Ni se mogoče pogovarjati, da smo vsi usklajenega mnenja, da je policentrični razvoj pameten za slovenski prostor, sočasno pa opazovati, kako se funkcije umikajo iz središč. Funkcije se ne umikajo samo iz nacionalnih središč, umikajo se tudi druge funkcije, tudi občine imajo težave.
- Policentrični razvoj je bil zamišljen po 2. svetovni vojni. Treba je povedati, da tak sistem ne more biti poceni. Potrebno se je pričeti pogovarjati, kaj to potegne za sabo. Če želimo policentrični razvoj, je potrebno zagotoviti fizično bližino funkcij. To je dialog, ki bi se moral na ravni vizije in ciljev razčistiti na visokem nivoju in širokem konsenzu. Če je ta misel složna, potem mora biti to preneseno tudi v proračun in ukrepe.
- Potrebni so oprijemljivi cilji. Ti cilji, ki so trenutno zapisani v SPRS, so preveč splošni; se strinjamo z njimi, vendar nikogar k ničemur ne zavezujejo. Potrebno bi jih bilo opredeliti in odkrito govoriti, kaj to za seboj potegne.

Ga. Lenča Humerca Šolar (MOP):

- Teh pet ciljev je bilo podrobno definiranih tudi s fokusnimi skupinami; skozi fokusne skupine smo skušali dobiti konkretnejše odgovore, kaj vsak cilj pomeni.

Ga. Maja Simoneti (IPOP):

- Zelo stvarno je treba skomunicirati cilje.
- Med SPRS in državo je prišlo do velike diskrepance.

G. Tadej Žaucer (Mzl):

- Pri deskriptivnem modelu se pokaže, da je ozko grlo infrastruktura. Vendar je treba opozoriti, da infrastruktura ni tista, ki naj sledi poselitvi, ampak je potrebno, da se ta dva sistema načrtujeta skupaj.
- Strategija 2004 je razmeroma dobra, ni pa imela implementacije. Potrebno bi bilo govoriti o tem, katera orodja bi bila potrebna.

G. Žarko Pregelj (Mzl):

- Dilema, ali je strategija strateški ali politični akt. Jasno, da je politični, saj ga sprejema parlament. Potrebno se je zavedati, da gre pri SPRS za dolgoročni akt, politika pa se menja zelo hitro. Ker so se politike menjavale, so zelo vplivale na realizacijo. Potrebovali bi pravni akt – zakon, da bomo uzakonili strategijo, tako da bi bila obvezujoča.
- Najprej se moramo odločiti ali policentrični sistem ali veliki centri.
- Strategijo je potrebno skrižati z vsemi sektorskimi dokumenti.

G. Miloš Bavec (Geološki zavod Slovenije):

- Se pridružuje g. Preglju, da se strategiji nameni večji pravni status.
- Naravne danosti – že v prejšnji strategiji je bilo priporočeno, da se naravne danosti upoštevajo. Problem naravnih nevarnosti – poplave, plazovi, potresi itd. Danes gradimo na plazovitih območjih. Interes je, da so te vsebine dovolj jasno zapisane, da izdelovalci tega ne morejo zaobiti.
- Vsebinsko, tehnološko smo sposobni načrtovati 3D. Danes so pritiski nad podpovršje tako intenzivirani, da se je potrebno s tem ukvarjati. Pritiski na podpovršje so v konfliktu ampak dostikrat uskladjivi (geotermalna energija, ogljikovodiki, vodni viri, ...).

Ga. Tatjana Marn (RRA LUR):

- Cilji so preveč splošni, težko se je navezati na njih, ko se pripravlja strategija razvoja prometa. Različni tipi prometa si med seboj konkurirajo.
- Večina ljudi si želi živeti v suburbanem prostoru; najbrž je mogoče vplivati na to – več ljudi bi želelo živeti v mestih, če bi bili pogoji tam boljši. Izhajati bi bilo potrebno iz stanja in se zavedati, kako lahko na to vplivamo.
- Čas bi bil za javnomnenjsko raziskavo o preferencah bivanja.

G. Leon Ravnikar (MKGP):

- Obstoječa strategija ni slaba, tudi nova ne bo bistveno drugačna. Ključna težava je, da ni pravih implementacijskih orodij za izvajanje.
- Manjka regionalna raven, ki je ključna za neuresničevanje strategije, na lokalnem nivoju to niti ni tako mogoče.

G. Matej Gojčič (RRA LUR):

- Sloveniji se dogaja velika centralizacija. Po eni strani ugotavljamo, da so nekatera središča slabo povezana, hkrati pa se funkcije selijo v večja mesta.
- Prostorski načrtovalci bomo težko usmerjali smer razvoja, treba se je nasloniti na ekonomiste.

Ga. Mojca Golobič (BF):

- Ena izmed tem, ki se je povsod pojavila, je vprašanje možnega in vprašanje zelenega – kako zmanjšati ta razkorak. Koliko v tej strategiji postaviti nekaj, kar bi radi, četudi vemo, da morda ni čisto uresničljivo in koliko si priznati, da določenih reči z inštrumenti, ki so sedaj možni ni mogoče izvesti in jih raje prilagoditi na tiste, ki so izvedljive.

G. Tomaž Miklavčič (MOP):

- Zavedamo se omenjenih problemov. Strategijo vidimo kot dokument, ki je orientacijski, na dolgi rok daje nek okvir, zaslombo.

Ga. Maja Simoneti (IPOP):

- Treba je povedati, da prostorsko načrtovanje ima orodja, s katerimi bi lahko implementirali strategijo. Urejanje prostora je več nivojsko. Mi tega, kar se je razvilo kot orodje, ne uporabljamo.
- Strategija ne rabi zakona, ker je obvezno izhodišče.

Ga. Blanka Bartol (MOP):

- Na delavnicah s fokusnimi skupinami je bila izpostavljena reafirmacija prostorskega načrtovanja. Obstaja cela vrsta ukrepov, ki vplivajo na prostorski razvoj, pa jih morda niti ne prepoznavamo. Učinek v prostoru ni samo, da nekaj zgradiš, ampak tudi to da ustvariš, spodbudiš trend.

Helena Štih (MK):

- Infrastruktura, kot je obravnavana v teh predlogih ne bi smela biti vezana samo na promet in energetiko, temveč tudi na javno infrastrukturo, šolsko infrastrukturo, kulturno, zdravstveno infrastrukturo. Vse to je infrastruktura za delovanje te države.

Vprašanje povezave SPRS in SRS. SPRS bi morala biti komplementarni del SRS. Skuša se ju povezati. Del problema, rešitve je na izvedbeni ravni, kako bomo te reči dejansko izvedli v praksi. Zakaj kakšne stvari že sedaj niso funkcionirale? Ključno bo oblikovati pristope, ki bodo pomagali, da bomo skupaj in čezsektorsko prišli do nekih konceptualnih rešitev.

3 Razprava po skupinah

V tretjem delu posveta je potekala razprava po skupinah: P-poselitev, I-infrastruktura, K-krajina, PI-poselitev / infrastruktura, IK-infrastruktura / krajina, PK: poselitev / krajina, PKI- poselitev / infrastruktura / krajina.

Vprašanja za razpravo po skupinah:

- Katere vsebine / parametre mora model vključiti?
- Katere naj določi na državni ravni (konkretno, kartografsko), katere kriterialno (kot usmeritve za določanje na nižjih ravneh)?
- Katere so ključne usmeritve, vezane na kategorije?

P - POSELITEV

Moderator: Tomaž Miklavčič

- Koncept policentričnega urbanega sistema naj v novem modelu obstane. Razmislite o raven in številu središč. Z vidika konkurenčnosti mest potrebna kritična masa zato bolj v izhodišču manj središč.
- Problem pokrajin – zaradi manjka te ravni odločanja imamo problem z definicijo regionalnih središč. Vsaka pokrajina bi imela enega, sedaj je teh središč več. Nov model naj ohrani somestja kot kategorijo. Četudi v nekaterih primerih velika tekmovalnost med mesti v somestjih (primer Koroške kjer Slovenj Gradec kaže tendenco do dominaciji) so somestja priložnost za prikaz in večjo uveljavitev sodelovanja v prostoru.
- Model naj vključuje tudi prikaz stanovanjske problematike – v SPRS naj se poudari nujnost povečanja najemnega fonda stanovanj (zlasti v središčih).
- V modelu naj se definirajo nosilci razvoja – tudi središča ob mejah, ki imajo potencialno zaledje čez mejo.
- V SPRS naj se opredeli tudi omrežja družbene infrastrukture (standard opremljenosti).

I - INFRASTRUKTURA

Moderatorica: Lea Ružič

Kategorije:

- Dodati jadransko-jonski koridor (Fernetiči-Divača-Jelšane), mediteranski žel. Tovorni koridor (6. koridor, Trst/Koper-Ljubljana-Budimpešta), preimenovati 5. koridor v Baltsko-jadranski koridor, pomorske avtoceste, preimenovati 10. koridor v Sredozemski, Šentilj-Zagreb ni več aktualen?
- Kaj se je zgodilo z žel.koridorjem Lj-Jesenice?
- Določiti, kaj prometni koridor sploh je. Ali gre samo za prometno infrastrukturo (in katero – ceste, železnice, kolesarske?) ali za razvojno območje? Npr. 3RO se obravnava kot cestni projekt.
- Pri prometnih terminalih določiti P+R (vsaj na ravni usmeritve za regionalni nivo).
- Potrebno vplivati tudi na mestni/primestni promet, ne samo državni. Problem, ker lokalni promet v domeni občine ni usklajen z linijskim v domeni države.
- Zato med kategorije dodati kolesarsko omrežje (po državni mreži daljinskih poti).
- Označiti občine, ki imajo CPS – jedra za lokalno mobilnost.

- Med kategorije dodati gospodarsko infrastrukturo (poslovne/gospodarske/industrijske/obrtne cone, logistični centri).

Usmeritve:

- Glede dostopnosti (usmeritve PI) eksplicitno navesti, da gre za dostopnost znotraj Slovenije, ne pa npr. do AC priključkov čez mejo.
- Dodati P+R pri usmeritvah za regionalne plane
- Dodati usmeritev za intermodalnost
- Država mora določiti, katera gospodarska območja so strateško pomembna (trenutno občine same gradijo cone brez premisleka)
- Nujno določiti hierarhijo oziroma kaj ima prioriteto, železnica ali cesta? Ima vpliv tudi na veliko infrastrukturo znotraj mest, na primer tramvaj, primestna železnica.
- Na karti mora biti tisto, kar je nacionalnega pomena.
- Država mora določiti, kje se sme graditi (primer zidanic).
- Vprašanje je, ali lahko spodbudimo nadaljne izseljevanje iz Koroške, ko bo povezava še boljša. Država mora poskrbeti, da se funkcije ohranjajo, nova delovna mesta izven Lj.
- Pod eno streho se mora država odločati o cestah, železnicah, kolesarskih itd.
- Karte SPRS2004 preveč grobe in splošne, večja raven podrobnosti, podobno kot karte za to delavnico.

K - KRAJINA

Krajina zaradi pomanjkanja udeležencev ni bila obravnavana.

PI – POSELITEV / INFRASTRUKTURA

Moderatorica: Ines Lupše

1. Gospodarska območja:

- Določiti **večja gospodarska območja**. Kot večje objekte obravnavamo le energetske objekte – razmisliti tudi o ostalih, ki so lahko pomembni za razvoj gospodarstva.
- Vezana na **prometna vozlišča** (npr. pristanišča).
- Gospodarstvo potrebuje za razvoj prostor in dostop. Ob umeščanju se sooča s pritiski na KZ in pritiski na poselitvena območja (zaradi obremenjevanja s hrupom, onesnaženjem zraka, potencialnim vplivom na tveganje na zdravje, npr. Kemis)- dati **prednost degradiranim območjem** (npr. Zasavje), ki že imajo tradicijo in izkušnje glede sanacij;
- Prometna povezanost je pomembna za logistično dejavnost.
- Natančnejše lokacije gospodarskih območij bi se morale opredeliti v regionalnem planu. V SPRS naj se podajo le usmeritve.
- Za investitorje bi morali zagotoviti že opremljena zemljišča. Zagotoviti ažurno bazo podatkov, kjer so ta zemljišča na voljo.
- Magna sicer je na prometnem vozlišči, blizu Maribora, ki je nacionalno središče mednarodnega pomena, a lokacije na prometnih vozliščih bi morale biti namenjene distribucijski funkciji gospodarstva, ne proizvodnim, izgubljam pomembno lokacijo z vidika distribucijskega potenciala.

- Težava so nelogistične dejavnosti, ki zahtevajo drugi resurs (delovna sila) in s tem povezan distribucijski center (npr. Črnomelj, Idrija, Ravne).
- Logistične dejavnosti, npr. carinske cone (npr. pristanišče, letališče Ljubljana).
- Upoštevanje novih modelov gospodarstva – povezava med distribucijo in proizvodnjo.
- Podati usmeritev za **primerne gospodarske dejavnosti** (glede na značilnosti območij). Kategorizacija GD glede na vpliv na bivanjsko okolje. Glede na poselitvena območja določiti, katere dejavnosti so še dopustne na določenih specifičnih območjih glede na njihove vplive na okolje in prebivalstvo.
- Določiti hierarhijo (nabor dejavnosti) glede na infrastrukturno opremljenost in glede na pritiske na poselitev – diferenciacija glede na npr. ŠMO / primestni prostor;
- Na ravni države podati usmeritve za območja, ki se praznijo.
- Iskati ravnotežje med različnimi dejavnostmi v SPRS.
- Usmeritve za **mešane dejavnosti**, da ni tolikšnega pritiska na prostor; delovna mesta pripeljati do prebivalcev, manjšati energetske izgube, zasledovati cilje nizkoogljične družbe. Primer: uravnoteženje energetske rabe v naseljih: združevati dejavnosti, ki potrebujejo energijo v različnih časovni intervalih, npr. eni čez dan, drugi čez noč (stanovanja, trgovski centri); raba odvečne toplote.
- Zagotavljati uravnoteženost razvoja. Problem je promet, zato je pomembno povezati stanovanja in delovna mesta za nižjo mobilnost.
- NE gospodarsko cono v vsako vas.

2. Poselitev in energetska infrastruktura:

- Upoštevati tako velike energetske sisteme kot tudi možnost samooskrbe.
- **Sistem samooskrbe** je nov trend, tako na področju energetske oskrbe kot na področju prehrane (kmetijstva). Dopustiti tudi te možnost v novi SPRS.

3. Poselitev in oskrba z javnimi funkcijami:

- Opredeliti družbeno infrastrukturo na ravni poselitve.
- Prometna infrastruktura, energetska infrastruktura in oskrba z javnimi funkcijami bi morali biti predpogoj za kakršnokoli gradnjo!
- Prednostno: obravnava vprašanja stanovanjske oskrbe.
- **Stanovanjska oskrba** naj bo ena izmed obveznih vsebin nove SPRS.
- Primer zidanic ima socialni vidik, ki se odraža na nivoju posameznika kot pozitivna rešitev reševanja stanovanjske problematike in širši, družbeni vidik, za katero je ta rešitev dražja zaradi zagotavljanja javnih storitev (npr. šolski avtobus). Zato je treba stanovanjsko gradnjo spodbujati tam, kjer je to družbeno ceneje. Za končnega uporabnika bi odločitev o bivanju morala biti stroškovno enaka.
- Potrebo / željo ljudi, da živijo v naravnem okolju, je treba soočiti z vprašanjem ekonomske vzdržnosti. Zato je treba je jasno povedati / napisati, da na določenih območjih zagotavljanje GJI ni možno.
- Stroški komunalne opreme glede na območja se razlikujejo. Vezati bi jih morali tudi na **družbene stroške** (npr. šolski prevoz).
- Ne gre le za ukrepe SPRS, potrebni so tudi ukrepi drugih resorjev.

4. Poselitev in elektronske komunikacije:

- Kot rešitev razvoja (delo na domu, možnost implementacije za javno upravo, naročanje preko spleta), spodbuja konkurenčnost območij; odmaknjena območja imajo alternativo; fizični stiki niso več tako pomembni, ni potrebe po srečevanju ljudi.
- Ali je potrebna nova infrastruktura za razvoj v spremenjenih razmerah vedno bolj digitaliziranega sveta?

5. Poselitev in mobilnost:

- V luči dostopnosti (radij) – nujno ločiti:
 - regionalne kolesarske povezave, ki so v funkciji **trajnostne mobilnosti** (kolo, električni skuter) – PI (poselitev in infrastruktura);
 - daljinske kolesarske poti (poti, ki so predolge za vsakodnevno trajnostno mobilnost) v funkciji za razvoj **turizma (povezava infrastruktura in krajina (IK))**.
- Zagotavljanje **intermodalnosti in povezljivosti** različnih transportnih sistemov.
- Ni več pomembno, kje živiš, saj je infrastrukturna povezanost omogočila, da si v LJ v 1-2 urah.

6. Razno:

- Upoštevati vpliv neprostorskih dejavnosti (in resorjev) na prostor (npr. povračilo stroškov na delo).
- Manjka regionalni novo prostorskega načrtovanja.
- Sektorske politike vključiti v SPRS.
- Implementacija SPRS: Zagotoviti jasen protokol / proces izvajanja SPRS in udejanjanja usmeritev SPRS v OPN / OPPN.

IK – INFRASTRUKTURA / KRAJINA

Moderatorica: Mojca Golobič

Sestavine modela: dodati kategorije

- (1) Območja za OVE (v razpravi je bila odprta dilema, ali območja (npr. Za VE) povzeti iz AN-OVE –ali je to sploh smiselno. Mnenje udeležencev je bilo, da lahko, vendar reflektirano z vidika cljev SPRS – če npr podpirajo osnovna izhodišča (policentrizem, povezanost in celovitost sestavin ZI, itd. potem da, druga so lahko povzeta s pridržki oz pogoji z vidika prostorskega razvoja)
 - (2) Območja (oziroma potrebe po) prilagajanja infrastrukture za prilagajanje podnebnim spremembam (namakanje, oskrba z vodo, varstvo pred poplavami)
 - (3) Območja prepoznavnosti
- Usmeritve (oziroma upoštevanje) sprememb zaradi inforamtizacije in vpliva na modele oskrbe z energijo (smart grid), stroitvami, mobilnost
 - Usmeritve za (prometno) infrastrukturo v urbanem prostoru: zagotavljati zelenje (drevoredi, drevesa na parkiriščih itd)
 - V območja prepoznavnosti se infrastruktura umešča pod drugačnimi (kakšnimi?) pogoji
 - Oblikovan je bil še splošen predlog: rešitve, predlagane v SPRS je treba preveriti pilotsko, nabrati ustrezno število primerov dobre prakse

Sestavine modela – dodati kategorije:

- Obmejna območja;
- Ogrožena območja zaradi naravnih procesov;

- Za obmejna območja je značilna pestrost demografskih procesov, pomanjkanje zaposlitvenih in izobraževalnih možnosti, pomanjkanje funkcij, depopulacija. Demografski procesi vplivajo tudi na opuščanje in propadanje objektov, kmetijskih zemljišč, zaraščanje ipd.
- Razpršena poselitev ni enako razpršena gradnja; razpršena poselitev je zelo pomembna za razvoj krajine, ohranjanje poseljenosti podeželja.
- Težava je, da veljajo enaka merila pri načrtovanju poselitve tako v mestu kot na vasi; merila je treba prilagoditi problematiki in tudi regionalno.
- Prostor Slovenije je zelo raznolik, občine so zelo raznolike, to raznolikost je treba upoštevati pri oblikovanju ukrepov.
- Ključne vsebine/kategorije morajo biti obravnavane na regionalni ravni.
- Širjenje stavbnih zemljišč na kakovostna kmetijska zemljišča, kljub temu, da je fond nezazidanih stavbnih zemljišč razmeroma velik. Težava je, ker ni instrumentov za aktiviranje nezazidanih stavbnih zemljišč.
- Problem je tudi prodaja zemljišč na območjih vodnih virov – treba bi bilo oblikovati ustrezne ukrepe.
- Pri ogroženih območjih je problem zagotavljanje kartografskih podlag, natančnost kart.

Usmeritve:

- Dodati usmeritve za ravnanje z legalno zgrajenimi objekti na ogroženih območjih (poplavnih, plazovitih, ...).
- Usmeritve morajo biti bolj konkretne, če je mogoče tudi kvantificirane.
- Zagotavljanje tehnične pomoči pri gradnji za zagotavljanje kvalitetnih prostorskih rešitev (tehnična pomoč občanom pri gradnji – tako kot je bilo v primeru popotresne obnove Posočja).

4 Zaključki

- SPRS je ključen dokument usmerjanja razvoja v prostoru. Oblikovanje ciljev ni naloga zgolj prostorskih planerjev, ampak soodgovornost vseh resorjev in politike.
- SPRS → Presečna množica vseh strategij?
- SPRS kot orodje za reševanje ključnih razvojnih dilem.
- Resorji pomembno sooblikujejo prihodnji razvoj:
 - neposredno z umeščanjem ureditev s svojega delovnega področja;
 - posredno z razmestitvijo dejavnosti, predvsem kvartarnih;
 - z ukrepi (npr. fiskalnimi) za usmerjanje razvoja v prostoru.
- Prostorsko načrtovanje ima orodja, mogoče se jih premalo zavedamo, jih premalo promoviramo.
- SPRS: predpisati optimalno zeleno stanje, za katerega lahko domnevamo, da ga ne bomo dosegli ali manj optimalno, vendar realno dosegljivo stanje?
- Nadgradnja SPRS 2004: Obravnava presečnih vsebin in sintezni model zelenega razvoja v prostoru.
- Manjko regionalnega nivoja za lažjo implementacijo ciljev strategije. Sicer je razkorak med državo in občinami prevelik.
- Javnomnenjska raziskava o preferencah bivanja: CRP!